

Új florisztikai adatok a magyarországi Bodrogeköz területéről

CSERHALMI DÁNIEL, NAGY JÁNOS, SZIRMAI ORSOLYA, GÁL BERNADETT, CZÓBEL SZILÁRD,
SZERDAHELYI TIBOR, ÜRMÖS ZSOLT & TUBA ZOLTÁN

ABSTRACT: (New floristical data in the Hungarian Bodrogeköz) This paper presents a short overview of the floristical research of Bodrogeköz, Hungary, and shows the new species what we found between 2004 and 2006. The goal of our research is to get an exact data from the flora of Bodrogeköz, and with our results we can create the whole flora list. We discuss the rare and protected species in details, present the previous habitats, which we completed with our own results, and we also show the habitats too.

Bevezetés

A Bodrogeköz (mind a magyarországi, mind a szlovákiai rész) botanikai szempontból különleges jelentőségű. A magyarországi Bodrogeköz flóralistája több, mint hétszáz edényes/virágos fajt tartalmaz, azaz a hazai flóra több, mint egyharmada megtalálható a területen (TUBA 2005). Az alföldi fajok mellett hegyvidéki légyszárú fajok, továbbá több hazai és nemzetközi védett listás faj nagy tömegben fordul elő. Az IUCN Vörös listáról 5 faj található meg, a CORINE Biotopes programban 9 faj szerepel, a NATURA 2000-es listából szintén 9 fajra van adat. A berni egyezmény listájából 4 faj, míg a CITES listából szintén 4 faj található meg a Bodrogeközben.

A magyarországi Bodrogeköz edényes flórájának átfogó leírása mind a mai napig nem történt meg; a Bodrogeköz és a Long-erdő kivételével a botanikai kutatás kevés volt. A Zempléni hegységről szóló munkákban található néhány utalás a Bodrogeköze nézve, melyek többségükben kisebb jelentőséggel bíró fajokra vonatkoznak (CHYZER 1905, MARGITAI 1927, KISS 1939, SIMON 1950, DÉVAI 1975), míg FINTHA (1994) összefoglaló munkájában rendszerre közli a korábbi adatokat. A Long-erdő felfedezése Chyzer, ill. Egey Antal nevéhez fűződik (Egey in Tuzson), kinek munkáját HARGITAI (1938) folytatta, feltárva a terület cönológiai viszonyait, míg a Bodrogeköz rét, legelő és egyéb fátlan társulásairól BODROEKÖZY (1962, 1990) számol be. Tuba kutatásaival összeállította a terület flóralistáját, feldolgozta a mocsár-, hínár-, magassásos-, és erdőtársulások cönológiai viszonyait (TUBA 1994, 1995, 2005, 2006, TUBA & SZIRMAI 2006).

Munkánkkal a bodrogeközi flóra teljesebb megismeréséhez kívánunk hozzájárulni.

Anyag és módszer

A vizsgálat helyszíne, a Bodrogeköz Magyarország észak-keleti részén található kistáj. Növényföldrajzilag az *Eupannonicum* (Alföld) flóravidekének *Samicum* (Észak – Alföld) flórajárásába tartozik. 2004-től 2006 őszéig évente több alkalommal végeztünk terepbejárást. A fajok elterjedési adataihoz FINTHA (1994) és FARKAS (1999) munkáit használtuk. A növények elnevezésénél SIMON (1992) munkáját használtuk.

Eredmények

Dryopteris carthusiana (Vill.) H.P. Fuchs: A fajról a korábbi adatok elsősorban a Beregi síkról és a nyugat-dunántúli területekről származtak, az általunk talált lelőhelyek a faj előfordulási viszonyait tekintve teljesen újak. A Bodroghközben elsőként Tuba gyűjtötte 1978-ban a zemplénagárdi Vadaskertben. Megtalálható a becskedi erdő ültetett, *Quercus rubra* dominálta állományában, Dámóc mellett egy kivágott égeres állományban, továbbá az Ó-Bodrog nyugati partján az erősen bolygatott, *Populus x canescens* dominálta társulásban. Valószínűleg a Bodroghköz területén általánosan elterjedt.

Peplis portula L.: A faj az Észak-Alföldön igen gyakori, bodroghközi előfordulásáról korábban mégsem volt adat. Először a Pácín melletti Szenna tanya közelében levő nedves területekről került elő. Élőhelyét először *Elatine* fajok borították, azonban mivel a korábbi évek cönológiai felvételeiből a faj hiányzott, állományát átmeneti jellegűnek véltük. Az évek során egyre több területen találtuk meg, felázott szántókon, pocsolyákban, semlyéken, így elmondható, hogy a faj tipikus alkotóeleme a bodroghközi iszaptársulásoknak.

Elatine alsinastrum L., ***Elatine hungarica*** Moesz.: Fintha egyáltalán nem tesz említést a fajról, ugyanakkor Farkas is csak egyetlen láccsécéi előfordulásról szól. Saját tapasztalatunk szerint a pocsolya látonya a Bodroghközben szálanként gyakori faj, elsősorban feliszapolódott szántókon, nedves tocsogókban jelenik meg. A magyar látonyárról jóval kevesebb adat van. Fintha említi ugyan a Bodroghköz, azonban pontos helymegjelölés nélkül. Mi Pácín és Láccsécé között találtuk meg egy felázott szántóföldön. A két faj olykor együtt is jelen lehet egyazon élőhelyen, leggyakrabban *Butomus umbellatus*-szal, *Polygonum lapathifolium*-mal, és *Alisma plantago-aquatica*-val. Szárazodás esetén a látonyák gyorsan visszaszorolnak, helyüket *Peplis portula*, illetve *Veronica scutellata* veszik át.

Dianthus deltooides L.: A fajra vonatkozó adatok a Bodroghközhez legközelebb a Zempléni-hegységéből, a Beregi-síkról továbbá Komlódtótfalu-Csenger területéről voltak, a Bodroghközben eddig nem jelentették, így a mezei szegfű új előfordulási helyét találtuk meg a Mosonnai-erdőben. A *Quercus robur* dominálta erdő gyepszintjét döntően *Alopecurus pratensis* és *Poa pratensis* alkotja, a faj akcidenter eleme a társulásnak. Élőhelye kevésbé bolygatott, fennmaradása nem veszélyeztetett.

Hottonia palustris L.: A fajt Fintha több helyről jelzi a Beregből, a bodroghközi előfordulás azonban nem volt ismert. Bár a faj elsősorban lép- és ligeterdők faja, mégis előfordul a visszi szivattyútelep területén, mely erős zavarásnak van kitéve. Előfordul továbbá Zemplénagárd környékén és a Vissi-holtágban. Kisérfaja lehet a *Nymphaeetum albae-lutae* társulásnak, mely a vízmű központi részein található, illetve karakterfaja a *Hottonietum palustris* társulásnak, mely elsősorban a parti zónában fordul elő. Ugyanitt jegyezzük meg, hogy fajnak több száz egyedszámú állományát találtuk meg a beregi Nyíres-tavon, mely egyedülálló az Alföldre nézve.

Majanthemum bifolium (L.) F. W. Schm.: A fajról először SIMON (1950) ad számot, aki a Long-erdőben bukkant rá Sárospatak közelében. Ugyanakkor a faj korábban csak a Zemplén magasabb térszínein fordult elő, így bodroghközi előfordulása külön érdekességnek számít. A terepbejárások alkalmával az Ó-Bodrog nyugati partján elhelyezkedő bolygatott, *Populus x canescens* dominálta társulásban találtuk meg. A Long-erdőből a vizsgált időszakban nem került elő.

Iris graminea L.: A korábbi adatok főként a zempléni területekről származtak, a Bodroghközben a faj eddig nem került elő. Munkánk során a Tiszacsermely határában levő fehérfüzes állományban találtunk néhány tövet belőle. Élőhelyen a cserjeszintben *Fraxinus pannonica* és *Amorpha fruticosa* található, míg a gyepszintjében döntő többségben *Rubus caesius* találtunk. Fennmaradása kérdéses lehet az invazív gyalogkaké esetleges térhódítása következtében.

Epipactis tallosii (Molnár et Robatsch): A fajról egyáltalán nincs korábbi adat a Bodroghközben melyet a pácini kastélykert nyaras (*Populus tremula*) állományában találtuk 2005-ben. Sajnos az állományban nagyon nagy a gyomfajok dominanciája, így a faj fennmaradása kérdéses. Ugyanakkor a tallós nőszőfű szórványosan megtalálható a Beregi-síkon is, melyről a Hortobágyi Nemzeti Park munkatársai részletes felmérést készítettek.

Platanthera chlorantha (Cust.) Rchb.: A *Platanthera bifolia*-t már az 1930-as években leírta Egey Antal a Long-erdőből, míg a *Platanthera chlorantha*-t Farkas Sándor Pácín és Láccsécé területéről jelzi. Saját kutatásaink során mindössze két-három tövet találtunk a Mosonnai erdő nyíltabb *Quercus robur*-os állományban, melynek aljnövényzetét *Poa pratensis*-szel kevert *Alopecurus pratensis* alkotja, míg egy másik élőhelyén az ecsetpázsitot a franciaperje váltja föl. A korábbi adatok tükrében úgy tűnik az állomány stabil.

Carex vesicaria L.: A Bodroghközben korábban egyáltalán nem jelezték a fajt, legközelebbi előfordulási helye az Észak-Alföldön a Lónyai-erdőben, illetve a beregi Hetefejércse határában található erdőben van. Bodroghkisfalud kompátkelőlhelyétől jobbra, kb. 1,5 km-re *Salix alba*-k tövében találtuk meg a fajt, melyből összesen néhány természetes hajtás volt 2006. augusztusában. Az élőhelyen tömeges a *Carex gracilis* és *Schoenoplectus lacustris*.

Wolffia arrhiza L.: A fajt a Bodroghközben először EGEY (1987) találta a Vissi-holtágban. Újabbán a Törökér melletti csatornából került elő. A *Wolffia arrhiza* itt elsősorban *Hydrocharis morsus-ranae*-vel keveredik. Alattuk vas-tag *Lemna trisulca*-val és *Ceratophyllum demersum*-mal átszőtt réteg található.

További új fajok a Bodroglóközéből:

Anthriscus caucalis M. B. (Sárospatak)
Bromus benekenii (Lange) Trimen (Mosonmai erdő)
Calamagrostis arundinacea (L.) Roth (Kengyel-tó)
Carex pairae F.W.Schultz (Mosonmai erdő)
Carex spicata Huds. (Pácin kastélykert, nyaras állomány)
Cirsium oleraceum (L.) Scop. (Beckedi erdő)
Clinopodium vulgare L. (Mosonmai erdő)
Dipsacus fullonum L. (Tiszacsermely)
Fallopia convolvulus (L.) A. Löve (Cigánd)
Juncus tenuis Willd. (Cigánd)
Lamium maculatum L. (Tiszacsermely)
Morus nigra L. (Cigánd és Ricse között)
Parthenocissus quinquefolia (L.) Planch. (Tiszacsermely)
Potentilla neglecta Baumg. (Cigánd)
Sium erecta (Huds.) (Sárospatak)
Vicia tetrasperma (L.) Schreb. (Mosonmai erdő)

Felhasznált irodalom

- BODROGKÖZY, GY. (1962): Das Leben der Tisza XVIII. Die Vegetation des Theiss-Wellenraumes. I. Zöologische und Ökologische Untersuchungen in der Gegend von Tokaj. – Acta Univ. Szeged. Acta Biol, 8, 3–44.
- BODROGKÖZY, GY (1990): Hydroecological relations of littoral, marsh and meadow association at Bodroglóköz. – Tiscia, 25: 31–57.
- DEVAI, GY. (1975): Die Libellen- (Odonata-) Fauna der toten Flussarme der Bodrog bei Sárospatak. Teil IV. Die Vegetation des Bodrog-Flussgebeites bei Sárospatak und Végardó. – Acta Biol. Debrecina, 12: 91–100.
- CHYZER, K (1905): Adatok Észak-Magyarország, különösen Zemplén megye és Bártfa sz. kir. Város flórájához. – Magy. Bot. Lapok, 4: 304–331.
- EGEY, A. in TUZSON, J.: Flora exsiccata planities Hungaricae.
- EGEY, A. (1987): Sárospatak és környezete védetté nyilvánításra javasolt területei (kézirat), Sárospatak, 6 pp.
- FARKAS, S. (1999.): Magyarország védett növényei. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 420 pp.
- FINTHA, I. (1994): Az Észak-Alföld edényes flórája. – A KTM Természetvédelmi Hivatalának tanulmánykötetei 1. Természetvédelmi Alapítvány Kiadó, Budapest, 359 pp.
- KISS, Á. (1939): Adatok a Hegyalja flórájához. – Bot. Közl., 36: 181–273.
- MARGITAI, A. (1927): Adatok az Északkeleti Felvidék flórájához – Bot. Közl., 24: 154–165.
- SIMON, T. (1950): Montán elemek az Északi Alföld flórájában és növénytakarójában. – Ann. Biol. Univ. Debr. 1: 146–174.
- SIMON, T. (1992): A magyarországi edényes flóra határozója. Harasztok – virágos növények. Tankönyvkiadó, Budapest, 892 pp.
- TUBA, Z. (1994): A Bodroglóköz növényföldrajza (Vegetation geography of Bodroglóköz). – In: Észak- és Kelet-Magyarországi Földrajzi Évkönyv, 187–196.
- TUBA, Z. (1995): Overview of the flora and vegetation of the Hungarian Bodroglóköz. – Tiscia 29: 11–17.
- TUBA, Z. (2006): The flora and vegetation of the Hungarian Bodroglóköz. – In: HAMAR, J. (ed.) Monography of Bodroglóköz. (szerkesztés alatt).
- TUBA, Z. (2005): A magyarországi Bodroglóköz botanikai értékeiről. – In: FRISNYÁK, S, GÁL, A (eds.): Szerencs, Tokaj-Hegyalja kapuja, Szerencs, 125–130.
- TUBA, Z. & SZIRMAI, O. (2006): Bodroglóköz. – In: FARKAS S. (ed.) Magyarország közép- és kistájainak botanikai, florisztikai szempontú lehatárolása (manuscript).

CSERHALMI Dániel, NAGY János, SZIRMAI Orsolya^{1,2}, GÁL Bernadett, CZÓBEL Szilárd, SZERDAHELYI Tibor, ÜRMÖS Zsolt & TUBA Zoltán^{1,2}

¹ Szent István Egyetem, Növénytan- és Növényélettani Tanszék

² MTA Növényökológiai Kutatócsoport /SZIE, Növénytan- és Növényélettani Tanszék
H-2103 GÖDÖLLŐ, Páter K. u. 1.; e-mail: cserhalmi.daniel@mkk.szie.hu

